

Lecke holt nyelvből¹

(Halott-nyelvlecke)

A helyszín egy fényes osztályterem. Egy nagy sötét íróasztalnál nagy FEHÉR KUTYA ül — a tanár. Hét ISKOLÁSLÁNY ül hagyományos iskolapadban. Fehér organdi szövetruhát, fehér zoknit és fekete cipőt viselnek. Mereven mozognak. Amikor az ISKOLÁSLÁNYOK írnak, kezük képzeletbeli írotáblán mozog. A színpad előterében, illetve a bal és a jobb oldalon egy-egy fekete tábla van. A terem körbefutó párkányon Jézus, József, Mária, két Bölcs és egy pásztor szobrai láthatók. A szobrok harsány színűek, fából vannak, és nagyobbak, mint az ISKOLÁSLÁNYOK. (A FEHÉR KUTYA is nagyobbak tűnik, mint az ISKOLÁSLÁNYOK.) Az osztályterem előterében három, mindkét oldalán egy, hátsó részében pedig szintén egy szobor van elhelyezve.

A KUTYA egy pitiző, kutya tartását veszi fel; nagy, merev, fehér. A színészsző, aki ezt a szerepet játssza, deréktől felfelé kutyának van öltözve.

A FEHÉR KUTYA az íróasztalnál ül. Beszédét semmiféle szájomozgás nem kíséri, ugyanis valami maszkfélét kell viselnie. Az ISKOLÁSLÁNYOK a közönségnek háttal ülnek, szemben a FEHÉR KUTYÁVAL.

FEHÉR KUTYA (Női hang.) — Az óra címe: vérzek.

(Az ISKOLÁSLÁNYOK mind egyszerre írnak kezükkel a képzeletbeli írotáblákon. Amit írnak, azt közben hangosan mondják.)

LÁNYOK — (Lassan, tompán.) Vérzek.

¹ Adrienne Kennedy fekete bőri amerikai drámaíró. A különböző kultúrák, fajok, szimbolizációs rendszerek keveredéséből származó identitásproblémákat megjelenítő drámáival a 60-as évek közepén vált elismertté. Drámaírói tevékenysége mellett számos neves egyetemen tanított, kísérleti színházak munkájában vett részt.

FEHÉR KUTYA - Azon a napon, amikor a fehér kutya meghalt, elkezdtem vérezni. Vér jött ki belőlem.

LÁNYOK — Tanárnéni, a fehér kutya meghalt, elkezdtem vérezni. A fehér kutya meghalt, elkezdtem vérezni. Hol vannak a citromok? Vérzek, Anya.

(Leteszik képzeletbeli tollaikat, egyenesen, összekulcsolt kézzel ülnek.)

FEHÉR KUTYA — Nos, lépjen elő kérem a szenátus soraiból az, aki megölte a fehér kutyát!

(A LÁNYOK gépiesen egymás felé fordítják fejüket, hogy lássák, ki lép elő; utána visszafordulnak a tanár felé, egyenes háttal.) Lépjen elő kérem az, aki megölte a fehér kutyát... És Caesart is, az, aki megölte Caesart.

(Csönd. Senki nem mozdul. Aztán egy LÁNY felemeli a kezét. A FEHÉR KUTYA bólint, hogy észrevette.)

LÁNY — Vérzek, Tanárnéni. Vérzek. Vérzek, Anya.

FEHÉR KUTYA — (Nem törődik a LÁNYnyal.) Azt mondtam, lépjen elő kérem az, aki megölte a fehér kutyát... És Caesart, Pompeius szobrának lábánál.

(Csönd. Egy LÁNY felemeli a kezét.)

LÁNY — Vérzek, Tanárnéni, vérzek. Akkor kezdődött, amikor meghalt a fehér kutyám. Aranyos fehér kiskutya volt. Mellettem szaladt a napsütésben, mikor citromokkal játszottam a zöld füvön. És akkor kezdődött, amikor nő lettem. Anyám azt mondja, azért vérzek, mert nő vagyok. Miért, Anya, miért vérzek?

(Az ISKOLÁSLÁNYOK felemelik a kezüket.)

LÁNYOK (Egyszólamban.) Anyám azt mondja, azért vérzek, mert nő vagyok. Vér jön ki belőlem.

(Feszülten vihognak. Aztán összekulcsolják a kezüket. Csönd. Az ISKOLÁSLÁNYOK a FEHÉR KUTYÁra merednek — a FEHÉR KUTYA az ISKOLÁSLÁNYOKra mered.)

FEHÉR KUTYA — Mivel nem tudjuk, ki ölte meg a napot, mindannyian meg leszünk büntetve. Mind vérezni fogunk; mivel nem tudjuk, ki volt az, mindannyian meg leszünk büntetve. (Az ISKO-

LÁSLÁNYOK a padosorok közti folyosón állnak, háttal a közönségnek. Csönd. Mindegyikőjük ruháján egy nagy vérfolt van hátul. Merev mozgással a táblákhoz mennek, három LÁNY az egyik táblához, két-két lány a másik kettőhöz.) Írjátok le százszor, „Ki ölte meg a fehér kutyát és miért vérzek? Én öltem meg a fehér kutyát, és ezért kell véreznem. És a citromokat meg a füvet meg a napot. Március idusa volt.”

(Nagy darab fehér krétát vesznek kézbe, és a táblákra felírják „Ki ölte meg”.)

LÁNYOK — Én öltem meg a fehér kutyát, és emiatt kell véreznem Caesarért. Drága Caesar.

(Felírják „Én öltem meg.” Ezután az ISKOLÁSLÁNYOK megfordulnak, és szembenéznek a TANÁRRal. Az egyik LÁNY felemeli a kezét. A FEHÉR KUTYA bólint, hogy észrevette.)

LÁNY — Mellettem szaladt, és az ég kék volt, meg Mária ruhája is.

LÁNYOK (Egyszólamban.) Ez a vérzés akkor kezdődött, amikor Jézus és József és Mária, a két Bölcs és a pásztorom meghaltak, és most Caesar.

(Az ISKOLÁSLÁNYOK felnéznek a teremben lévő szobrokra. A szobrok fényesek.)

SZOBROK — (A hangok a színpadon kívülről jönnek.) Akkor kezdődött, amikor Jézus és József, Mária, a két Bölcs és a pásztor meghalt. Megtaláltam a hulláikat a házam kertjében. Egyik nap eltűntek, és megtaláltam a hulláikat a házam kertjében, feldöntve.

LÁNY (Felemeli a kezét.) Citromokkal játszottam a zöld fűben. Én is vérzek, Caesar. Drága Caesar.

LÁNYOK — Anyám azt mondja, azért van, mert nő vagyok.

SZOBROK — (Ismét a színpadon túlról szólnak a hangok.) Hogy megtaláltam a hullákat a fűvön a Capitoliumnál Pompeius szobrának lábánál.

LÁNY — Gyermekkori barátaim voltak. Én is vérzek, Caesar.

(Csönd. Senki nem ír. A FEHÉR KUTYA az ISKOLÁSLÁNYOKra mered. Az ISKOLÁSLÁNYOK a FEHÉR KUTYÁra merednek. Aztán a FEHÉR KUTYA az üres padokra mered.)

FEHÉR KUTYA — Calpurnia álmодott. Drága Caesar, én is vérzek. (Csönd. Az ISKOLÁSLÁNYOK a FEHÉR KUTYÁra merednek.) Calpurnia azt álmодta, hogy egy tornyocska leomlik. (Újabb csönd. A FEHÉR KUTYA a lányokra mered.) Calpurnia álmодott. Vérzek, Anya. Senki sem tudja, hol vannak a citromok? Mivel senki sem tudja, mind vérezni fogunk és folyton vérezni fogunk.

(Az ISKOLÁSLÁNYOK visszatérnek a székeikhez, megfordulnak, szembe a FEHÉR KUTYÁval. Ismét látjuk a nagy vérfoltot a ruhájukon. Csendben állnak, majd leülnek és összekulcsolják a kezüket. Csönd. Az egyik LÁNY felemeli a kezét. A FEHÉR KUTYA bólint.)

LÁNY — Senki nem tudja, hol játszottunk citromokkal a napsütésben? A szenátus soraiban?

(Csönd. A ISKOLÁSLÁNYOK egymásra merednek.)

UGYANAZ A LÁNY — Tanárnéni, miért nem tudja senki sem, ki ölte meg a fehér kutyát? Anya, miért nem tudja senki sem? Miért nem tudja Caesar, hogy kik az összeesküvők?

(Csönd. Az ISKOLÁSLÁNYOK egymásra merednek. Ugyanaz a LÁNY felemeli a kezét.)

Tanárnéni, anyám intézetbe zárat, ha nem hagyom abba a beszédet a fehér kutyámról, amelyik meghalt, meg a vérzésemről meg Jézusról és a játékról a zöld fűben. Megkérdeztem tőle, ki okozta azt, hogy vérzek. Az összeesküvők, azt mondta.

ISKOLÁSLÁNYOK (Egyszólamban.) Kik?

UGYANAZ A LÁNY — Az összeesküvők. És azt mondta, nemsokára minden elvérzik és meghal. Caesar is.

ISKOLÁSLÁNYOK — Minden. És most Caesar is. Drága anyám.

(Csönd. A FEHÉR KUTYA a LÁNYOKra mered.)

FEHÉR KUTYA — Calpurnia azt álmодta, hogy egy tornyocska leomlik.

(A LÁNYOK a FEHÉR KUTYÁra merednek; összekulcsolják a kezüket. A FEHÉR KUTYA hirtelen koppint egyet az íróasztalon. Feláll, elsötétíti a termet [sejtelmes fény], és asztala elé áll.)

LÁNYOK (Hangosan suttogva.) Calpurnia azt álmодta...

(Hangos, gyors suttogás. A suttogás leáll. A FEHÉR KUTYA elindul a padsorok között.) Drága Caesar citromokkal játszott a napsütésben a zöld füvön, és a fehér kutyám mellette szaladt. Jézus és József és Mária, a két Bölcs és a pásztor gyermekkori barátaim voltak. Drága anyám.

(Felnéznek a szobrokra. Lehajtják a fejüket. A FEHÉR KUTYA járkál és a padsor végéhez ér; az asztal előtt megáll. Csönd. A fejek lehajtva. Újabb hosszú csönd.)

FEHÉR KUTYA - Calpurnia álmodott.

LÁNYOK (Hirtelen felemelik a fejüket, és a következőket rmondják.) Vérzek. Vérzek. Amióta nő lettem, egyfolytában. Vérzek. Elvérzek és meghalok, mint Caesar? Amióta nő lettem, vér jön ki belőlem. Leomlott, ledöntött tornyocska vagyok.

(Csönd. Lassan felállnak. Szoknyájukat vér borítja. A FEHÉR KUTYÁra merednek, aki őket bámulja. Elgyötörten lógatják a fejüket. A színpad sötétebbre vált, majd egy fénysugár a jobb oldalon hátul lassan megvilágít egy lányt, aki iskolásruhában van. Háttal áll nekünk, kezét összekulcsolja. Aztán egy újabb fénysugár a FEHÉR KUTYÁT világítja meg, aki lassan körbefordul, és egy üres emberi arcot fed fel. Nagy latin könyvet tart. A szobrokról kiderül, hogy rómaiak szobrai. A LÁNYOK még mindig állnak, szoknyájukat riktó vér borítja, fejük lehajtva. Csönd. Éles fény.)

FEHÉR KUTYA — És mi a válasz? Fordítsátok, amit olvasok.

(Csönd. A LÁNY felemeli a fejét. A FEHÉR KUTYA bólint, hogy észrevette. Hosszú szünet.)

LÁNY — (Nagyon lassan, mintha fordítaná.) Calpurnia azt álmodta, hogy egy tornyocska leomlik.

FÉNY KI.

(Adrienne Kennedy: *In one act. University of Minnesota Press. Minneapolis 1987.*)

New York
Szeged

Adrienne Kennedy
Fordította: Kiss Attila